

Zien en geloven (2)

Conclusie uit de vorige aflevering van mijn rubriek (VMM nr.22, 17.12.10): of je in een docu iets als echt of niet echt ervaart hangt onder meer af van de VORM waarin de shots gedraaid en gemonteerd zijn. Neem Michael Moore. Het gaat hier nu even niet over de vraag of zijn documentaires pamflettistisch zijn of *over-the-top*. Dat is een andere discussie. Het gaat me hier vooral om het schijnbare waarheidsgehalte van zijn *découpage* en montage. Geloven we wat we zien? Ik weet door 22 jaar ervaring als editor dat we in ons vak altijd behoorlijk sjoemelen met het echtheidsgehalte. Er zijn een paar manieren om jou (en mij) snel en gemakkelijk om de tuin te leiden, te laten geloven dat wat je ziet, waar is – dat het feitelijk zo in één keer gebeurde en is vastgelegd. Een van de belangrijkste middelen die we daarvoor hebben is het zogenaamde 'snijden in een beweging' (ook wel 'snijden in continuïteit' genoemd of 'las in beweging'). Een truc rechtstreeks gejat uit Hollywood fictiefilms ('*cut in action*') waar het nog altijd een van de toonaangevende methodes is om onzichtbaar (en dus onmerkbaar) te monteren. Moore gaat in zijn 'Bowling for Columbine' naar een bank waar je, als je een rekening opent een geweer krijgt. '*More bang for your buck*'. Bij binnenkomst kijkt de vrouw achter de balie ogenblikkelijk in de camera als die achter Moore vandaan komt. We weten (of denken te weten): 'dit is echt, dit is niet geïmproviseerd en in scène gezet.' Dat klopt.

Dan krijgt Moore een brochure waaruit hij een geweer mag kiezen. En net als de meeste documentairemakers heeft ook hij tijdens het draaien maar één camera. Dus als hij later shots wil bijmaken moeten ze goed passen in het geheel. Deze scène schreeuwt natuurlijk om een close-up van de catalogus met het enorme arsenaal (500!) geweren. Maar die later gedraaide shots passen vaak niet helemaal. Zoals ook hier. Het helpt dan enorm als de lussen ernaar toe in een beweging vallen want dan merken we de discontinuïteit in het geheel niet op.

Hier merken we het natuurlijk wel omdat alles stil staat en we er rustig naar kunnen kijken, maar mijn eigen ervaring en

die van veel cursisten is dat je de continuïteitsproblemen niet opmerkt.

Hier precies zit de las van het vorige, ruimere shot naar deze close-up.

En dan een las terug naar het ruimere shot.

Het lijkt dan alsof de handeling, het bladeren, doorgaat omdat die beweging over de las doorloopt. Daardoor geloven we ogenblikkelijk dezelfde handeling te zien, maar nu vanuit een ander standpunt (vaak hebben we zelfs niet eens door dat deze shots uit verschillende standpunten zijn gedraaid).

Kortom, Moore heeft naderhand het bladeren overgedaan zodat we de catalogus beter kunnen zien. En hij is daarin een beetje slordig geweest. (Waar dan*) Is dat erg? Niet als het de

geloofwaardigheid niet aantast. En dat doet het niet, want we zien het helemaal niet.

gdegraaff@villamedia.nl

Moore houdt de catalogus niet meer in zijn handen maar die ligt in de close-up op de counter. Ook is duidelijk te zien dat hij in het eerste ruimere shot naar een andere linkerpagina kijkt dan in het closeere shot. De vrouw achter de balie is verdwenen

GERT DE GRAAFF

IS FREELANCE DOCENT BEELDTAAL